

Identitet i poslanje brata redovnika u Crkvi

Stručni rad

Dokument¹ **Identitet i poslanje brata redovnika u Crkvi** predstavljen je u Tiskovnom uredu Svete Stolice prigodom zatvaranja Godine posvećenoga života.² Naslovnici ovoga dokumenta nisu samo braća redovnici, nego redovnice, svećenici, laici i čitava Crkva, odnosno svi oni koji trebaju poznavati i vrednovati vlastito zvanje, koje se sastoji u nasljedovanju Isusa Krista. Toliko je bogata Kristova osoba da svaki kršćanin svojim životom veliča neko njezino posebno obilježje. Posebno obilježje Kristove osobe koje određuje redovničko poslanje i identitet jest bratstvo. Bratstvo, prema evanđelju, nije plod osobne želje, već Božji dar, a bratski se život sastoji u uzajamnu prihvaćanju, poštovanju, u skladnim bratskim odnosima, uzajamnoj potpori, dijeljenju duhovnih dobara, u opraštanju, u zajedničkom otkrivanju Božje volje te u misijskoj suradnji i skrbi za najpotrebnije. Braća i sestre se ne biraju, oni se prihvaćaju kao dar.

Sadržaj dokumenta je vrlo vrijedan i poticajan za obnovu u svjetlu II. vaticanskog koncila. Stoga vas potičem na radoznalo njegovo čitanje, kako biste bolje upoznali redovničko zvanje, više ga vrednovali, kako biste ga živjeli vjernije kao svoje posebno zvanje, kako biste se otvorili susretu s Kristom i nasljedovali ga svaki dan. *Zvanje brata redovnika je na prvom mjestu kršćanski poziv.* To je poziv Duha na suobličenje Kristu radi slave Oca i radi izgradnje Kraljevstva Božjega. Ovaj udio se aktualizira služenjem Evanđelju, koje doprinosi duhovnom zdravlju naroda i njegovu većem materijalnom blagostanju.

¹ Izlaganje na Skupštini Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine 11. ožujka 2017. u franjevačkom samostanu na Petrićevcu u Banjoj Luci.

² Riječ je o dokumentu Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života. Naslov izvornika: *Identità e missione del fratello religioso della Chiesa* (ISBN: 978-88-209-9713-7), Libreria Editrice Vaticana, 2015., preveo ga je na hrvatski jezik Slavko Antunović, *Identitet i poslanje brata redovnika u Crkvi*, nakladnik je Hrvatska konferencija viših redovničkih poglavara i poglavarica, Zagreb 2016. Dokument se sastoji od uvoda (br. 1-4) i tri dijela: 1. Redovnička braća u Crkvi zajedništva (br. 5-11); 2. Identitet brata redovnika (br. 12-31); 3. Biti braća danas: pripovijest o milosti (br. 32-40) i kazala, svega 60 stranica.

Poziv kršćanina je nasljedovanje Krista. Međutim Kristova osoba je toliko bogata da svaki kršćanin živi ovaj poziv ističući neke posebne crte. *Koja je crta osobe Krista koju brat redovnik naglašava posebno svojim načinom života?* To je crta bratstva koje je:

- Dar koji brat prima od trojedinoga Boga (dar utemeljen u zajedništvu božanskih osoba);
- Dar koji se dijeli sa svojom braćom živeći s njima u zajednici (*zajedništvo*);
- Dar koji se nudi svijetu kako bismo izgradili svijet braće i sestara kao svijet djece Božje (*poslanje*).

Možemo istaknuti da ove temeljne dimenzije posvećenog života odgovaraju onima koje nalazimo u apostolskoj pobudnici *Vita consecrata* sv. Ivana Pavla II.

1. Cilj i naslovljenici dokumenta

Dokument ima za cilj istaknuti bogatstvo i potrebe svih zvanja u Crkvi, **posebno poziv na redovnički laički život ljudi i žena**. U isto vrijeme želi doprinijeti da ovaj poziv bude što bolje upoznat i poštovan unutar Crkve (br. 1). Predlaže se, konačno, autentično i radosno usmjeravanje i animiranje braće u življenju njihova poziva danas (br. 4). Ne želi se predstaviti u njemu redovnički život preširoko, pokazujući sve aspekte i detalje. Ovi se nalaze vrlo dobro izloženi u apostolskoj pobudnici *Vita consecrata* pape sv. Ivana Pavla II., objavljena 25. ožujka 1996. Brat redovnik dijeli s cijelim redovničkim životom „zajedničko blago“, tj. zajedničke elemente redovničkog života. Iako se odnosi na ove, dokument je usredotočen posebno na specifičnost redovničkog života laika (br. 3).

Na prvom mjestu, dokument je upućen posebno i izravno **braći redovnicima laičkih Instituta**, ali se proširuje također na posvećene žene, u snazi velike sličnosti koja postoji u oba poziva (br. 1) i, posebice također svoj braći redovnicima laicima klerikalnih instituta, vodeći računa također o mogućnostima mješovitih instituta (klerika i laika) o kojima govori *Vita consecrata*. Zbilja, „svojim sudjelovanjem u spasiteljskom otajstvu Krista i Crkve“, redovnici braća i sestre „trajna su memoria“ (br. 1). Dokument se obraća, osim toga, drugim članovima Crkve, tj. „laicima, redovnicima svećenicima, dijecezanskim svećenicima, biskupima i svima onima koji žele upoznati, poštovati i promicati zvanje brata redovnika u Crkvi“ (br. 2).

2. Na počecima redovničkog života laika

Djela apostolska pripovijedaju o tome kako su prvi kršćani nasljedovali Krista, **ustrajni u poučavanju apostola i u bratskom zajedništvu, u lomljenju kruha i u molitvi** (Dj 2,42). Poslije Milanskog edikta 313. god. kršćani su bili priznati i za-

štićeni. Polazeći od ovog događaja broj kršćana se povećao, ali se povećao i broj deklarativnih kršćana. ***Za njih biti kršćanin nije rizik, nego privilegij.*** Ali, ***iz kršćanskog žara počinje se razvijati redovnički i posvećeni život.*** Ljudi puni Boga povlače se iz svijeta kako bi živjeli autentično evanđelje, u samoći. Antun, eremita, umro 356. god., prvi je od monaha koji je počeo s takvim načinom života. Duh Sveti živo potiče osobe da žive evanđelje u zajednici jer je zajedništvo ***temeljna dimenzija kršćanskog života.*** U Egiptu cenobitske zajednice razvijaju se spontano, sv. Pahomije svojim *Pravilom* kodificira zajednički život monaha na Istoku. Na Zapadu je to učinio sv. Benedikt svojim *Pravilom* i tako je postao otac zapadnog monaštva. Tako je počeo redovnički život, sa željom postići žar u življenju Evanđelja po primjeru prvih kršćana i nasljedovati život Isusa, čistog, siromašnog i poslušnog.

Redovnički život nastaje kao redovnički laički život, tj. kao redovnički život braće i sestara. Dosta je sjetiti se sv. Benedikta, utemeljitelja u 5. stoljeću monaha benediktinaca, koji su svi braća. U 13. st. nalazimo slučaj manje braće, koje je utemeljio Franjo Asiški, bratstvo sastavljeno od klerika i laika. Od 16. st. počinju cvjetati laički instituti: u 16. st. sv. Ivan od Boga utemeljuje *Red za bolesnike* ili *Braću sv. Ivana od Boga*. Sv. Ivan Krstitelj de la Salle utemeljuje u drugoj polovici 17. st. *Braću kršćanskih škola*. U 19. i 20. st. pojavljuju se brojni utemeljitelji redovničkih instituta za braću. Svim ovim institutima braće pridružuju se brojni instituti za sestre.

Danas je redovnički život još uvijek laički. U svojim počecima redovnički život se odvijao kao suobljenje Kristu u bratskom životu braće i sestara posvećenih posebno ***služenju.*** S vremenom, svećenički ministrij osvojio je veći utjecaj u redovničkim institutima za muškarce tako da su ovi premašili broj braće redovnika. Danas su braća redovnici, približno, ***jedna petina ukupnog broja redovnika muškaraca.***

Redovnička su braća pozvana biti ***iskusnim voditeljima duhovnog života*** koji bratski prate ostale vjernike i pomažu im otkrivati bogatstva kršćanskog života (br. 10) te koji se odlikuju sakramentalnim životom, pripadnošću Božjem narodu u skladu sa svojom karizmom. Pozvani su na integraciju laičnosti i sakralnosti, da budu znakovi Božje prisutnosti u svijetu.

3. Ekleziologija koja podržava dokument

U dokumentu Crkva je viđena kao ***otajstvo zajedništva na sliku zajedništva Sina s Ocem u daru Duha Svetoga.*** Zajedništvo triju Osoba postaje uzor, izvor i vrhunac zajedništva kršćana s Kristom; od nje nastaje zajedništvo kršćana među sobom³ (br. 5; br. 3; br. 4; br. 5) u bratskom životu. Radi se o zajedništvu vjernika

³ Usp. IVAN PAVAO II, *Christifideles laici*, 18; 19.

koji se ujedinjuju za slavljenje otajstva Trojstva i da bismo to preveli u stvarnost molimo Isusa: "Da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno, da svijet vjeruje da si me ti poslao" (Iv 17,21).

Crkva, animirana od Duha, „potvrđuje danas spoznaju da je ona Narod Božji, u kojem svi imaju isto dostojanstvo primljeno u krštenju⁴, da svi imaju isti poziv na svetost⁵ i da su svi odgovorni za evanđeosko poslanje“⁶ (br. 6). Moramo zahvaliti II. vatikanskom koncilu koji je u VI. poglavlje apostolske konstitucije *Lumen Gentium* istaknuo zajedništvo kao važan aspekt posvećenog života u Crkvi. (br. 5). Dokument donosi izobilje biblijskih slika, pozivajući se trajno na Riječ Božju i Učiteljstvo Crkve, kao i na jednostavan i dubok način predstavljanje poziva i poslanja brata⁷.

4. Bratstvo, dar koji brat redovnik prima od Boga Jednog i Trojedinog

Bratstvo nije jednostavno plod osobnog napora. **Bratstvo je prije svega dar Božji.** Brat redovnik postaje takav jer Duh mu omogućuje da upozna Boga koji se u Isusu objavljuje kao Otac ispunjen ljubavlju, nježnošću i milosrđem. Zajedno u Isusu, osjeća se ljubljenim sinom i s Njim se daruje da bude u svom životu sve za Oca i sve za svoje sinove i svoje kćeri ovoga svijeta. Rečeno na drugi način, na početku zvanja brata redovnika postoji **iskustvo Božje ljubavi**, kao što kaže sv. Ivan: "Mi smo upoznali ljubav koju Bog ima u nama, i vjerovali u nju" (1 Iv 4,16). Brat redovnik je čovjek koji, zaveden Očevom ljubavlju, potpuno se predaje Njemu, tj. posvećuje se bez rezerve. Prepoznaje se sinom Božjim već od krštenja. Posvećen Njemu snagom krštenja i pokrenut Duhom Svetim, brat se angažira živjeti svoje krsno posvećenje na poseban način u čistoći, siromaštvu i poslušnosti, kao što je živio Isus. Brat redovnik se identificira tako s Isusom koji se na križu predao potpuno sve do davanja života za svoju braću, i s Isusom koji pere noge svojim učenicima.

Brat redovnik je **proročka memorija (sjećanje) Isusa – Brata**, koji je poslije blagoslova kruha i vina, znakova njegova potpunog predanja, rekao: „Ovo činite na moju uspomenu“ (Lk 22,19) i Isus koji je, opraviši noge svojim učenicima, tumačio: „...Ako ja, Gospodin i Učitelj, oprah vama noge, i vi ih morate prati jedan drugome“ (Iv 13,14). Po svom posebnom posvećenju, brat redovnik se predaje „kao žrtva živa, sveta i ugodna Bogu“ (Rim 12,1), i na svoj način posvećuje

⁴ Usp. Isto, 55; IVAN PAVAO II, *Vita consecrata*, 31.

⁵ Usp. IVAN PAVAO II, *Christifideles laici*, 16.

⁶ Usp. PAVAO VI, *Evangeliū nuntiandi*, 59.

⁷ Usp. J. Rodriguez CARBALLO, *Sequela Christi*, 2015/3, 214-218.

Bogu sve stvoreno. Na taj način vrši u punini opće svećeništvo krštenih“ (br. 16). Karakteristična crta identiteta brata redovnika jest „zahtjev bratstva kao vjere u Trojstvo“ (br. 6; VC 41; 46). Radi se o bratstvu otvorenom svima i posebno najmanjima, najponiznijima, potlačenima, onima koji nisu ljubljeni, najsiromašnijima kako bi se obratili u opće bratstvo (br. 11).

5. Bratstvo, dar koji brat redovnik dijeli sa svojom braćom

Dar koji je brat redovnik primio postaje dar koji se dijeli u bratskom životu u zajednici. Brat redovnik živi u zajednici kao Kristov brat koji se zauzima kod Oca za jedinstvo svojih učenika: „Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno, da svijet vjeruje da si me ti poslao“ (Iv 17,21). Govoriti o bratskom životu u zajednici isto je kao reći skladni odnosi među braćom, uzajamno poznavanje, prihvaćanje i ljubav, dijalog, uzajamno poštivanje, uzajamna podrška, podjela darova, zaboravljanje sebe, oprost, razlučivanje u zajednici volje Božje, surađivanje u crkvenom poslanju, otvorenost potrebama Crkve i svijeta, posebno najpotrebnijih. Taj bratski život ima svoju duhovnu, mističnu i teološku dimenziju.

6. Bratstvo, dar koji brat redovnik nudi svijetu

Dar koji brat redovnik prima i dijeli sa svojom braćom preoblikuje se u dar koji se daje u poslanju. Svjedočenje bratskog života braće redovnika vrlo je važno za sve. Djela apostolska nam predstavljaju prvu kršćansku zajednicu kao uzor bratstva. Nadahnuti na njoj, braća žele biti „za crkvenu zajednicu proročka uspomena (memoria) svoga početka i poticaj za povratak na nju“ (br. 11).

Brat redovnik živi sa svojom braćom zajedništvo otvoreno potrebama Crkve i svijeta. Njegovo se poslanje sastoji konačno u izgradnji općeg bratstva utemeljenog na vrijednostima Evanđelja. Bratstvo braće redovnika nije samo preporuka ili zatvoreno u samo sebe; to je bratstvo za poslanje; bratstvo u savršenom skladu, kao što kaže papa Franjo, s Crkvom u izlasku, u izlasku prema periferijama ovoga svijeta; s Crkvom pozvanom na gradnju mostova, otvorenoj suvremenim ljudima svake rase, kulture i vjere. Bratska ljubav se konkretizira u Crkvi i u životu braće redovnika u mnogobrojnim službama: *odgajati, njegovati bolesne, brinuti se za zatvorenike, primiti prognane, katehizirati, raditi pojedine fizičke poslove* itd. Mnoga od tih služenja predstavljaju istinsko i vlastito služenje. Na taj način brat redovnik „*pokazuje prisutnost Božju u sekularnim stvarnostima, kao što su kultura, znanost, čovjekovo zdravlje, svijet rada, skrb za slabe i #štetne*“ (br. 10). Čini se očitim, na ovaj način, da treba spasiti ljudsko biće, muškarca i ženu, u njegovoj cjelovitosti tijela, duha i uma (br. 10), od trenutka kada „sve ono što se tiče ljudske osobe čini dio spasiteljskog Božjeg plana“ (br. 13).

Svako doba ima svoje proroke, a današnje vrijeme traži od braće da odgovore na suvremene društvene okolnosti, a ti odgovori su: *proroštvo gostoljubivosti, proroštvo smisla, proroštvo afirmacije ženskih vrijednosti, proroštvo brige i zaštite života te očuvanja stvorenoga svijeta, proroštvo mudroga korištenja novih tehnologija.*

Želio bih zaključiti ovo svoje kratko nepotpuno predstavljanje jednom rečenicom iz dokumenta: „S Marijom brat pjeva o veličini Božjoj i proglašava njegovo spasiteljsko djelovanje te slavi euharistiju života potvrđen svojim redovničkim posvećenjem“ (br. 20). Neka sveta Marija, Majka nade, koju imamo toliko prisutnu u vremenu Došašća, posreduje kod svoga Sina kako bi život i poslanje braće redovnika proizveli mnoge plodove dobra u Crkvi i svijetu, u sadašnjem vremenu i u budućem.⁸ Za braću je danas znakovito *da ne gube nit pripovijedanja*. „Ta nit tkanja njihova života iskustvo je u kojem osjećaju da su pozvani biti znakovi Božje majčinske nježnosti i Kristove bratske ljubavi; to je nit vodilja koja daje jedinstvo svim njihovim djelovanjima i događajima kako bi ih utkali u povijest spasenja. Kad se izgubi tu nit, život se svodi na priče koje ne upućuju više ni na Boga ni na njegovo kraljevstvo, već se pretvaraju u autoreferencijalne geste“ (br. 40).

Umjesto zaključka

Predstavljanje ovoga dokumenta zaključio bih jednom mišlju pape Franje:

„Pozivam vas da zajednički razmislimo i budemo jedinstveni u ideji da **samo onaj koji poučava sa strašću može očekivati da njegovi učenici uče s užitkom**. Samo onaj koji i sam ostaje zadivljen pred ljepotom može svoje učenike uvesti u kontemplaciju. Samo onaj koji vjeruje u istinu koju poučava može zahtijevati istinita tumačenja. Samo onaj koji živi u dobru, a to znači u pravdi, strpljivosti, poštovanju različitosti u nastavničkom radu, može težiti oblikovanju srdaca poverenih mu osoba. Susret s ljepotom, s dobrim, s istinom, ispunjava čovjeka i stvara u njemu oduševljenje. Ono što zadivljuje, obuzima nas i oduševljava. Tako pronađena istina ili, bolje rečeno, ona koja nas je susrela, oslobađa nas” i vodi nas u puni život.⁹ (Papa Franjo, *Gimnazijalac* br. 9/2016, str. 11.).

⁸ Usp. J. BRAZ DE AVIZ, *Sequela Christi*, 2015/3, 208-213.

⁹ PAPA FRANJO, *Gimnazijalac* 2016, br. 9, str. 11.